

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Rødberg, 24.04.2024

Anbefaling villreinkvote, jakttid og tiltak Hardangervidda 2024

Villreinutvalet sender med dette anbefaling til villreinnemnda om fastsetting av villreinkvote, jakttid og tiltak for Hardangervidda høsten 2024.

Kvoteforslaget er utarbeidet innenfor rammene av godkjent bestandsplan, ny bestandsvurdering og mottatte signaler fra villreinnemnda og Regjeringen mht. fokus på uttak av voksen bukk. Villreinutvalet forventer at kalvetilveksten i 2024 vil bli lavere enn vedtatt bestandsmål. For å kunne nå ønsket kalvetilvekst i 2025 anbefales det ikke uttak av simle, ungdyr og kalv i 2024.

Det anbefales følgende kvote, korttyper og tiltak:

- *Total kvote på 3.500 dyr.*
- *Hele kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre».*
- *Jakttid fra og med 20. august til og med 22. september.*
- *Dyreposisjoner gjøres tilgjengelig med 3 dagers forsinkelse for alle.*
- *Videreføre ordningen der det dispenseres fra kravet til skriftlige fellesjaktavtaler, jf. hjorteviltforskriften § 31.*
- *Videreføre fungerende fredningssoner og vurder nye fredningssoner i andre områder.*

Det forutsettes at jegerne leverer prøve av hjerne og lymfeknuter fra alle felte dyr eldre enn kalv, samt registrerer opplysninger om alle felte dyr på www.hjorteviltregisteret.no eller appen settogskutt.

Bestandsmål

I gjeldende bestandsplan for perioden 2023 – 2025, som er godkjent av villreinnemnda, er det vedtatt følgende bestandsmål:

- *Hovedmålet for bestanden er en årlig tilvekst på 1.500 kalv, innenfor intervallet 1.400 og 1.700 kalv. Med tilvekst menes antall kalv ved jaktstart, dvs. målt ved kalvetelling i juli.*
- *Andel voksen bukk 2,5 år og eldre i bestanden skal være mindre enn 15 % etter jakt. Gjennomsnittsalder på voksen bukk skal holdes så lav som mulig.*

Ved godkjenning av bestandsplanen har nemnda gitt følgende innspill til kvoter og tiltak:

- *Villreinnemnda føreset at det ved kvotefastsetjing og ordningar / tiltak i samband med jakta må leggjast opp til maksimalt uttak av bukk, og med spesiell fokus på uttak av gamal bukk.*

- *Det må understrekes at ein må ha svært god oppslutning om jakta frå jegrar og rettighetshavarar for å nå måla, og god informasjon og motivasjon for å nå måla må prioriterast.*
- *Det må vera tilnærma 100% oppslutning om prøvetaking av hjerne og lymfeknutar.»*

Bestandsvurdering

I forbindelse med kvoteforslag for 2023 (21. april) gjorde villreinutvalet en bestandsvurdering og konkluderte med følgende: «*Det vurderes pr. i dag som riktig å ta utgangspunkt i en bestandsstørrelse i overkant av 3.500 og maks 4.000 dyr. Dette medfører en forventet kalvetilvekst i 2023 på 1.000 – 1.200 kalv. Dette er vesentlig mindre enn ønsket bestandsmål på 1.400 – 1.700 kalv. Med antatt bestandsstørrelse medfører dette i underkant av 900 bukk 2,5 år og eldre ved jaktstart.»*

Veterinærinstituttet har i e-post 15.11.2023 oppgitt foreløpige tall fra nye beregninger av bestandsstørrelsen. Med deres bestandsmodell er bestanden beregnet til å ha vært ca. 4.500 dyr før jakt 2023. Dette stemmer godt med villreinutvalet sin vurdering.

Kalvetilvekst

Ved kalvetellingen i 2023 ble det fotografert 3.700 dyr. Av disse var det 852 kalv, 2.202 su og 646 voksne bukk. Det var noe vanskelige forhold under tellingen og trolig ble en flokk med 2 gps-merkede simler ikke funnet. Det er ukjent hvor mange dyr det var i denne flokken. Flere gps-merkede bukker / bukkelokker ble ikke fotografert. NVS har pr. 29.01.2024 ikke publisert rapport fra denne tellingen, men oppsummerte tall er lagt ut på hjorteviltregisteret.

En beregnet tilvekst på 39 kalv/100su er det laveste tilveksttall som er registrert på Hardangervidda de siste 8 år (39 – 50 k/100su). Tilsvarende lave tilveksttall ble registrert i årene 2012, 2013 og 2015. Resultatet fra fotograferte flokker vinteren 2023 og kalvetellingen 2023 samsvarer, noe som indikerer at det er lite trolig med mer enn 1.000 kalv ved jaktstart i 2023. Dette gir en kalvetilvekst som er vesentlig lavere enn det i bestandsplanen fastsatte mål om 1.400 – 1.700 kalv.

Tabell: *Fotograferte kalv og SU ved kalvetelling og uttak av voksne simle i jakta.*

År	Kalvetelling			Uttak simle jakt
	Kalv	SU	Kalv/100su	
2019	2103	4551	46	33
2020	1883	4242	44	492
2021	1932	4485	43	855
2022	1500	3612	42	847
2023	852	2202	39	14

I jakta 2023 ble det felt 416 dyr, hvorav 396 voksne bukker. Med den betydelige dødelighet utenom jakt som er registrert på Hardangervidda, tilsier dette en minimal bestandsøkning og i praksis en tilnærmet uendret bestandsstørrelse fra 2023 til 2024. Fredning av voksne simler i jakta 2023 forventes å gi en liten økning i antall produktive simler i bestanden. Det er imidlertid kun snakk om en økning på 2-300 individ. Selv om andel kalv/100su i 2024 skulle øke opp mot 50 k/100su (trolig ikke sannsynlig), så vil dette ikke kunne gi en kalvetilvekst på over 1.400 kalv i 2024. Vedtatt bestandsmål for kalvetilvekst vurderes derfor ikke å kunne bli nådd i 2024.

I de påfølgende år etter fredningen i 2004 (4.000 – 4.500 dyr) var målet å øke bestandsstørrelsen og årlig kalvetilvekst. Erfaringen var imidlertid at bestandsveksten gikk saktere enn forventet. Dette som følge av lavere årlig kalvetilvekst og høyere dødelighet, enn forventet ut fra erfaring ved en større bestand. Dette er en erfaring som bør tas med ved vurdering av bestand og tiltak i dagens situasjon. Tellingene i 2023 og beregninger utført av Veterinærinstituttet tilsier at det er lite trolig at bestandsstørrelsen / kalvetilvekst er undervurdert.

Bukkeandel

Ved strukturtelling gjennomført etter jakt 2023 ble det funnet 8,2% bukk 3,5 år og eldre, 7,9% bukk 2,5 år og 8,6% bukk 1,5 år. Med en bestand på 3.500(+) dyr før kalving 2024 tilsier dette ca. 900 bukk 2,5 år og eldre ved jaktstart 2024. Dette er tilnærmet samme situasjon som i 2023.

Konklusjon bestandsvurdering

Ved fastsetting av kvote for 2024 anbefales det å ta utgangspunkt i en bestandsstørrelse på 3.500(+) dyr før kalving, en kalvetilvekst på ca. 1.000 kalv og ca. 900 stk. bukk 2,5 år og eldre ved jaktstart.

Rammer for kvoteforslag

Kvoteforslaget fastsettes innenfor rammene av vedtatte bestandsmål og ny bestandsvurdering. Villreinutvalets vurdering av bestandsmål relatert til håndtering av skrantesyke, fremkommer av bestandsplanen. Vedrørende virkemiddelbruk er det vektlagt signaler fra villreinnemnda, samt Regjeringen i pressemelding 08.12.2023, der de skriver følgende:

- *«Det er enighet om at uttak av bukker er sentralt for å få best mulig kontroll over sykdommen på Hardangervidda.»*
- *«For å nå dette målet, er det sentralt å beholde ordinær jakt som den viktigste uttaksformen.»*
- *«Uttak gjennom intensiv ordinær jakt er det som best sikrer en bærekraftig og langsiktig forvaltning av villreinbestanden.»*
- *«Vi vil sammen med lokal forvaltning vurdere andre tiltak (enn statlig uttak, utvalets kommentar) som reduserer andelen bukk og risikerer risikoen for smittespredning i tilknytning til jakt.»*

Hva Regjeringen mener med eller hvordan de har tenkt å følge opp uttalen i siste punkt ovenfor er villreinutvalet ikke kjent med per i dag. Villreinutvalet anbefaler en kvote som vektlegger uttak av voksen bukk og at mål om kalvetilvekst skal forsøkes nådd i 2025. Det anbefales å begrense virkemiddelbruk som kan tenkes å medføre unødvendig forstyrrelse og kostnad for dyra. Dette i tråd med signaler fra flertallet av rettighetshavere og fjellstyrer ifm. utarbeidelse av bestandsplan og høring på kvoteforslaget i 2023.

Høring kvoteforslag

Villreinutvalet sendte på høring forslag om kvote på 4.000 dyr, og kun korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre. Det ble anbefalt jakttid 20/8 – 22/9 og tilgang til dyreposisjoner med 3 dager forsinkelse (må gjelde alle).

Flertallet representert ved 80,5% av arealet som svarte på høringen, ønsket en kvotestørrelse på 3.000 – 4.500 kort. Av disse lå flertallet på mellom 3.000 og 4.000. Mindretallet ønsket alt fra fredning til 2.750 dyr i kvote. Et flertall på 79,6% (iht. areal) ønsket kun jakt på voksen bukk. Et mindretall (hovedsakelig vald fra Vinje) ønsket en kvote på SU (500 – 1000 kort), samt en liten kvote på kalv (250 – 500 kort). SU-kort ble begrunnet i ønske om cwd-prøver fra simlesegmentet. Uttak av kalv ble begrunnet med ønske om innsamling av slaktevekt.

Antall vald svart på høringen	47	
Areal svart på høringen	4976943	60,0 % av villreinområdet
Antall vald enige i kvoteforslag	19	
Areal enig i kvoteforslag	2101994	42,2 % av arealet som har svart

Antall vald uenig i kvoteforslaget	28	
Areal vald uenig i kvoteforslaget	2874949	57,8 % av arealet som har svart
Ønsker lavere kvote	24	
Ønsker lavere kvote	2530027	50,8 % av arealet som har svart
Ønsker 4000 - andre korttyper	2	
Ønsker høyere kvote	2	
Ønsker kvote SU	12	
Ønsker kvote SU	435690	8,8 % av arealet som har svart
Ønsker kvote kalv	15	
Ønsker kvote kalv	767179	15,4 % av arealet som har svart
Ønsker kun bukkekvote	27	
	3959362	79,6 % av arealet som har svart
Antall enig i jakttid	40	
Antall enig i gps-tilgang 3 dager	25	85,0 % av arealet som har svart
Kvote 3000 eller høyere	32	
	4005699	80,5 % av arealet som har svart

Villreintvalet ønsket å imøtekomme innspill noe lavere kvotestørrelse. Anbefalt kvotestørrelse ble derfor redusert til 3.500 dyr. Det antas at dette ikke vil gi noen forskjell i antall felte dyr da det fortsatt er nok kort. Dette når kvoten opprettholdes med kun korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre». Villreintvalet vurderer at jakt på simle ikke er forenlig med å kunne nå målene i bestandsplanen.

Uttak av simle

Bestandsplanen har som mål å ha en kalvetilvekst på 1.500 kalv, innenfor intervallet 1.400 – 1.700. Med en forventet kalvetilvekst i 2024 på 1.000 kalv er det viktig at jaktuttaket ikke hinder at målet om kalvetilvekst kan nås i 2025. Dette betyr at det må legges opp til en vekst i simlebestanden. Dette betyr at det ikke er rom for uttak av simle i 2024.

Påvisning av cwd på voksen simle i 2022 gjør at det er behov for å mer kunnskap om cwd-forekomst i simlesegmentet. Den eneste måten å få kunnskap om dette er å samle inn hjerne- og lymfeprøver fra simler. Uttak av simler er også den eneste måten å få tatt ut eventuelt smittede simler. Dette tilsier at det bør tas ut simler i jakta 2024. Avveining mellom håndtering av cwd, behov for kunnskapsoppbygging og bestandsmål er imidlertid gjort i bestandsplanen. Med dagens bestandsvurdering og fastsatte bestandsmål er det ikke rom for uttak av simle i 2024 dersom bestandsmålet skal kunne nås.

Uttak av bukk

Over flere år har det vært tilrettelagt for et så høyt uttak av voksen bukk som mulig. De første årene ble uttaket av voksen bukk relativt høyt. Dette som følge av høy bukkeandel i bestanden og mye godt voksen bukk (og større totalbestand). Bukk som lett skilte seg ut i flokkene og som ofte gikk i rene bukkflokker, noe som ga jegerne god mulighet til å felle bukk. Etter at bukkeandelen var redusert og de fleste gjenværende bukkene var i aldersklassen 2,5 og 3,5 år, ble uttaket av bukk redusert. Dette på tross av økt tilrettelegging for uttak av voksen bukk. Dette skyldes for det første at det er færre voksen bukk i bestanden, men også at gjenværende unge voksne bukker i større grad har gått sammen med fostringsflokkene. Dette gjør jakta mer krevende for jegerne.

Høsten 2023 var det kun tillatt å felle voksen bukk og jakta ble i forkant vurdert å bli krevende for jegerne. Kvoten på 4.000 kort «mettet markedet» og mangel på kort var ikke til hinder for felling. Derimot ble det som antatt utfordrende for jegerne å felle bukk. Dette som følge av en

mindre bestand og færre bukker generelt, samt det faktum at nesten all bukk gikk i fostringsflokkene. Uten SU-kort var det heller ikke rom for feilvurdering med tanke på felling av stor simle i den tro at det var liten bukk. Dette gjorde ta jegerne måtte bruke mer tid i jaktsituasjonene, men det synes ikke å ha vært et problem med feilskyting. Et fellingsresultat på 396 voksne bukker i løpet av 4,5 uker med jakt vurderes ut fra dette å være et meget godt resultat. Med tilnærmet lik bestandsstørrelse og bukkeandel i 2024 som i 2023, vurderes det lite sannsynlig at uttak av voksen bukk kan bli vesentlig større i 2024. Dette uavhengig av kvote og eventuelle andre tiltak som måtte innføres for å bidra til økt felling. Det er snarere å forvente at etterspørsel etter jakt vil avta og at det kan bli felt færre voksen bukk.

Det er i forbindelse med kvoter og korttyper ikke mulig å differensiere innenfor segmentet bukk 2,5 år og eldre. Det er derfor vanskelig tilrettelegge spesielt for uttak av eldre bukk. Dette løser seg imidlertid av seg selv da jegerne automatisk vil selektere de største og dermed de eldste bukkene. Uten jakt på simle vil jegerne være ekstra påpasselige med ikke å ta feil av stor simle v.a.v. 2,5-årig bukk, noe som vil gi økt jaktpress mot eldre bukk som visuelt er lett å bedømme.

Uttak kalv

Bestandsvurdering og anbefaling om ikke jakt på simle tilsier at det ikke er nødvendig med uttak av kalv. Felling av kalv gir ingen info om cwd-forekomst, men kan ha andre positive effekter. Uttak av hannkalv vil dempe rekruttering av voksen bukk inn i bestanden høsten 2026 og dermed gjøre det lettere å holde lav bukkeandel i bestanden. Uttak av simlekalv vil derimot redusere rekruttering av simle og dermed dempe økningen i fremtidig kalvetilvekst. Med fredning av simle i 2024 kan det være rom for dette.

Uttak av kalv vil gi økt kunnskap om vekter (forutsatt at jegerne veier kalvene og registrerer opplysningene på hjorteviltregisteret) noe som er viktig for å følge med på kondisjonsutviklingen. Det vil også være mulig med undersøkelser av parasittforekomst. Imidlertid vektlegges tilvekst og prioritering av bestandsmål, og det anbefales ikke uttak av kalv i 2024.

Anbefaling kvote

Det anbefales en kvote på 3.500 dyr. Hele kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre». Formålet er å felle så mange voksne bukker som mulig, slik at det etter jakt er maks 15% voksen bukk i bestanden.

Jakttid

De fleste jegere på Hardangervidda feller ikke voksen bukk etter 20. september. Desto flere dager det er mulig å jakte, desto større sannsynlighet for å få dyr inn på flere områder og slik øke muligheten for felling. I 2021 og 2022 ble derfor jaktstart endret fra 20/8 til hhv. 10/8 og 15/8. Tidligere jaktstart og jakt i varmt vær har imidlertid en kostnad for alle dyr som blir forstyrret ved jakt. Tilbakemeldingene fra valda tilsier at et flertall er mot tidligere jaktstart. I 2023 var jaktperioden fra og med 20/8 til og med 20/9. Dette hadde stor oppslutning blant valda. Formelt var det tillatt å jakte ut september, men det synes ikke ha vært jaktet etter 20/9. Det anbefales i 2024 å ha jakttid fra og med 20/8 til og med 22/9. 22/9 velges som siste jaktdag av praktiske årsaker da dette er en søndag.

Dyreposisjoner

Med liten bestand vil en måtte forvente at en stor andel av bestanden kan gå i 2 – 3 flokker. Dette betyr igjen at det blir vanskelig for jegerne og andre å holde oversikt over hvor dyra er og det vil i liten grad være småflokker spredt rundt på vidda. Det er da risiko for at dyra i lengre perioder kan bli gående i områder uten jegerne og uten at noen vet hvor de er. For å unngå dette bør dyreposisjoner benyttes for å informere jegerne om hvor det kan være dyr. For å minske eventuelle negative effektene av «ferske» posisjoner, anbefales det at dyreposisjoner gjøres tilgjengelig med 3 døgn forsinkelse. Dette må gjelde alle, uansett brukertilgang, eventuelt med unntak for oppsynet

Transport

Motorisert transport er helt nødvendig for utøvelse av villreinjakt på Hardangervidda. Det er derfor viktig at kommunene og de fylkesvise tilsynsutvalgene tilrettelegger for nødvendig transport og at dette ikke begrenser jaktuttaket.

CWD-prøver, underkjever og registrering av felte dyr

Miljødirektoratet oppfordres til å videreføre og presisere pålegg til jegerne om innsamling av cwd-prøver, underkjever og registrering av felte dyr på hjorteviltregisteret eller settogskutt. Valdansvarlige har et særlig ansvar for å ha nødvendig dialog med sine jeger og sørge for at disse leverer nødvendige prøver og registrerer alle opplysninger om felte dyr. Jegerne må registrere nøyaktig vekt på alle felte dyr. Valdansvarlig må før fellingsrapport leveres sørge for at alle felte dyr (på kort tildelt valdet) er registrert på hjorteviltregisteret. Prøvetaking og registrering av opplysninger om alle felte dyr er eneste måten å få økt og bedre kunnskap om cwd, alder og kondisjonsutvikling mm.

Overføring av kort mellom vald

Miljødirektoratet oppfordres til å videreføre ordningen der det dispenseres fra kravet til skriftlige fellesjaktavtaler, jf. hjorteviltforskriften § 31. Muntlig avtale for overføring av fellingstillatelse (kontrollkort) mellom vald bør være tilstrekkelig. Jeger som har gyldig fellingstillatelse bør kunne inngå avtale om overføring av fellingstillatelsen til annet vald, gitt at jegeren har skriftlig eller muntlig tillatelse til dette fra jaktrettshaver (kortselger eller valdansvarlig representant) i avgivende vald.

Fredningssoner

Fredningssonene som er etablert og prøvd ut i Ullensvang og Eidfjord bør videreføres da de synes å fungere etter intensjonen. Private rettighetshavere og fjellstyrer i Telemark og Buskerud bør vurdere å prøve ut nye fredningssoner, bl.a. med utgangspunkt i tidligere års innspill og drøftinger.

Hardangervidda villreinutval
24.04.2024

Vedlegg:

Veterinærinstituttet notat 11.04.2024: Prøveuttak jakta 2024 og sannsynlig forekomst CWD.